

Ispitivanje pristupa usluga osobama s invaliditetom u tijelima javne vlasti

Tijekom proteklih godina najčešće pritužbe osoba s invaliditetom u području pristupačnosti bile su upravo na nepristupačnost tijela javne vlasti. Kontinuirano svake godine pravobraniteljica za osobe s invaliditetom upućuje po nekoliko upozorenja i preporuka Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, centrima za socijalnu skrb, upozoravajući na prepreke s kojima se suočavaju osobe s tjelesnim i senzoričkim oštećenjem. Dok je osobama s tjelesnim invaliditetom važan pristupačan ulaz, sanitarni čvor, pristup šalteru, slijepim osobama su bitne taktilne staze vodilje, gluhim osobama induktivne petlje, a svima je potrebno radi savladavanja visinskih razlika dizalo sa adekvatnom prilagodbom – Brailleovim pismom, zvučnom najavom i dr. Nakon provedenih anketnih ispitivanja pokazatelji su poražavajući o čemu govore podaci u tablici:

TIJELO JAVNE VLASTI	ZAPRIMLJENI ODGOVORI	PRISTUPAČNO	NEPRISTUPAČNO	DJELOMIČNO PRISTUPAČNO
HZMO – središnji ured, područni uredi i ispostave	114	0	60	54
HZZO – službe i ispostave	132	9	42	81
CZSS – centri i podružnice	110	8	31	71

Prema anketi pod pojmom **pristupačno** smatramo da su prostori u potpunosti pristupačni odnosno da imaju pristupačan ulaz, sanitarni čvor i taktilne staze vodilje.

Iz tablice je vidljivo kako je **samo osam prostora CZSS** pristupačno u potpunosti i **devet HZZO-a** dok **niti jedan HZMO** nije u potpunosti pristupačan.

Pod pojmom **nepristupačno** smatramo prostore koji ne zadovoljavaju niti jedan element pristupačnosti. Iz tablice je vidljivo kako je **60 prostora HZMO-a nepristupačno, 42 prostora HZZO-a i 31 prostor CZSS-a.**

Pod **djelomično pristupačno** razumijevamo različite situacije u kojima je strankama osiguran pristup samo dijelu prostorija na način da je pristupačan samo ulaz u prizemlje, dok pristup prostorijama na katu nije omogućen strankama koje se kreću uz pomoć invalidskih kolica ili drugih ortopedskih pomagala. Također, pod djelomičnom pristupačnošću se smatraju situacije kad ne postoji sanitarni čvor prilagođen potrebama osoba s invaliditetom, a postoje neke druge prilagodbe ili ne postoje taktilne staze vodilje, a sve druge prilagodbe postoje.

Iz tablice je vidljivo kako je **djelomično pristupačno 81 prostora HZZO-a, 71 prostora CZSS te 54 prostora HZMO-a.**

Kada govorimo o djelomičnoj pristupačnosti, tijela javne vlasti u odgovorima navode da najčešće imaju pristupačan ulaz i to HZZO – od 132 prostora 81 imaju pristupačan ulaz, HZMO navodi da od 114 prostora ima 47 prostora s pristupačnim ulazom, dok od 110 CZSS koji su nam odgovorili njih 73 imaju pristupačan ulaz.

Više o navedenom nalazi se u Godišnjem izvješću o radu za 2016. u području Pristupačnost, Pristup dobrima i uslugama te prilogima izvješća 3., 4. i 5.

http://www.posi.hr/index.php?option=com_joomdoc&task=cat_view&gid=55&Itemid=98

Tijela navedena u gornjoj tablici nisu jedina koja su smještena u objektima i građevinama javne namjene ili u drugim javnim prostorima koji bi trebali biti pristupačni za kretanje i korištenje osoba s invaliditetom, a u stvarnosti su nepristupačni, jer ne sadrže one elemente pristupačnosti koji predstavljaju minimalni standard propisan Pravilnikom o osiguravanju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti („Narodne novine“, br. 78/13) te Zakonom o gradnji („Narodne novine“, br. 153/13) kojim su uostalom propisane i sankcije. Zakonska obaveza osiguravanja pristupačnosti osobama s invaliditetom propisana je i Zakonom o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, br. 85/08 i 112/12). Naime, ovim se Zakonom zabranjuje nejednako postupanje odnosno stavljanje u nepovoljniji položaj na temelju neke od zakonom propisanih osnova, među kojima su invaliditet i zdravstveno stanje. Postojanje diskriminacije utvrđuje se postojanjem diskriminatornog postupanja na osnovu invaliditeta te ono po svom obliku može biti izravno, neizravno ili se može očitovati uskraćivanjem razumne prilagodbe, što je najčešće prisutan oblik diskriminacije u odnosu na osobe s invaliditetom.

Zakon izrijeком navodi da se diskriminacijom smatra propust da se osobama s invaliditetom, sukladno njihovim specifičnim potrebama, omogući korištenje javno dostupnih resursa prilagodbom infrastrukture, prostora i korištenjem opreme te na drugi način koji nije nerazmjerni teret za onoga tko je to dužan omogućiti. Ukratko, neosiguravanje pristupačnosti od strane onih koji su je dužni osigurati predstavlja povredu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Zakona o gradnji, ali i Zakona o suzbijanju diskriminacije te podliježe sankcijama.

Međutim, u stvarnosti, prema našim saznanjima prekršitelji konvencijskih i zakonskih odredbi se nedovoljno sankcioniraju. Sve nepravilnosti pri primjeni navedenih propisa nužno je prijaviti građevinskim i drugim inspekcijama kako bi izvršile nadzor, odnosno komunalnim redarima i policiji u slučajevima kada se od strane građana ne poštuje prostor namijenjen za parkiranje osoba s invaliditetom, a ako vlasnici građevina odnosno pružatelji usluga ne pristupe otklanjanju nadzorom utvrđenih nepravilnosti koje za posljedicu imaju nepristupačnost, moguće se obratiti i pravobraniteljici za osobe s invaliditetom, što mnoge osobe s invaliditetom, udruge pa i drugi građani redovito čine.

Ukratko, sve pravne i fizičke osobe dužne su oblikovati životno okruženje na principima univerzalnog dizajna i osiguravanjem razumne prilagodbe, a u cilju ravnopravnog sudjelovanja i osiguravanja prava na slobodno i nesmetano kretanje.

Kada govorimo o pristupačnosti, osim kažnjavanja prekršitelja odredbi koje jamče jednak pristup dobrima i uslugama, moramo djelovati kroz upozorenja, preporuke, edukacije, što pravobraniteljica za osobe s invaliditetom čini kontinuirano već godinama s ciljem podizanja razine svijesti arhitekata i inženjera građevine, predstavnika upravnih odjela za prostorno planiranje i graditeljstvo pri gradovima i općinama, predstavnika konzervatorskih odjela, ali i samih osoba s invaliditetom.

Faza projektiranja u procesu gradnje i dizajniranja dobara i usluga trebali bi uključivati, uz stručnjake, i osobe s invaliditetom, kako bi se vodilo računa o različitosti populacije i potrebi da svi budemo što samostalniji i neovisniji o pomoći drugih.

Tijela javne vlasti su obveznici poštivanja propisa koji su u nadležnosti državnih tijela i Republike Hrvatske. Međunarodni dokument, Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom,

Republika Hrvatska je potpisala i ratificirala te je dužna suzbiti i suzbijati diskriminaciju te uskladiti nacionalne propise s navedenom Konvencijom.

Godine 2015. Odbor za prava osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda prateći primjenu Konvencije u Republici Hrvatskoj dao je preporuke upravo na temelju nepravilnosti koje smo tada i sada opet anketnim ispitivanjima utvrdili.

Stoga je naše pitanje svim državnim tijelima, tijelima javne vlasti te općenito društvu – do kada će osobe s invaliditetom biti diskriminirane nedostupnošću javnih usluga?